



Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

GERARD HOGAN

19 päivänä joulukuuta 2019¹

Asia C-779/18

Mikrokasa S.A. w Gdyni ja

**Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty w Warszawie
vastaan
XO**

(Ennakkoratkaisupyyntö – Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (piirioikeus, Siemianowice Śląskie, Puola))

Ennakkoratkaisupyyntö – Kuluttajansuoja – Kulutusluottosopimukset – Direktiivi 2008/48 – Yhdenmukaistamisen laajuus – Kuluttajalle aiheutuvien luoton kokonaiskustannusten käsite – Direktiivi 93/13 – Kuluttajasopimusten kohtuuttomat ehdot – Poissulkeminen, joka koskee pakottavia lakeja tai asetuksia heijastavia sopimusehtoja

1. Kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta 23.4.2008 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2008/48/EY (EUVL 2008, L 133, s. 66) määritetään kulutusluottosopimuksia koskeva lainsäädäntökehys. Etenkin sen 10 artiklassa esitetään yksityiskohtaisesti, minkälaisia tietoja tällaisessa luottosopimuksessa on mainittava. Unionin tuomioistuinta pyydetään nyt tällä ennakkoratkaisupyyntöä selventämään joitain kyseisen säännöksen soveltamisalaan ja asianmukaiseen tulkintaan liittyviä näkökohtia.

2. Käsiteltävän ennakkoratkaisupyyntön esitti unionin tuomioistuimelle Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (piirioikeus, Siemianowice Śląskie, Puola) 12.12.2018 menettelyssä, jossa oli kyse kahdesta kanteesta, jotka Mikrokasa S.A., kotipaikka Gdynia, ja Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty, kotipaikka Varsova, olivat nostaneet XO:ta vastaan; ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin oli yhdistänyt nämä kaksi asiaa, joissa oli kyse vaatimuksista kahden erillisen kulutusluottosopimuksen perusteella erääntyneiden määrien maksamiseksi.

3. Käsiteltävässä asiassa esille tuleva pääasiallinen kysymys koskee direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdalla tehtävän yhdenmukaistamisen astetta ja sen soveltamisalaa sekä sitä, missä määrin kyseisen direktiivin vaatimuksia voidaan täydentää kansallisessa lainsäädännössä asetetuilla vaatimuksilla. Ennen näiden kysymysten tarkastelua on kuitenkin ensin tarpeen esittää asiaa koskevat oikeussäännöt.

¹ Alkuperäinen kieli: englanti.

I Asiaa koskevat oikeussäännöt

A Unionin oikeus

4. Direktiivin 2008/48 johdanto-osan 3, 4, 6–9, 19 ja 31 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(3) Kertomusten ja kuulemisten perusteella kävi ilmi, että eri jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen välillä on merkittäviä eroja luonnollisille henkilöille myönnettävien luottojen alalla yleisesti ja kulutusluottojen osalta erityisesti. Analysoitaessa säännöksiä, joilla direktiivi 87/102/ETY^[2] on saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä, on käynyt ilmi, että jäsenvaltiot soveltavat kansallisessa oikeudellisessa tai taloudellisessa tilanteessa olevien erojen vuoksi direktiivin 87/102/ETY ohella useita muita kuluttajansuojamekanismeja.

(4) Näistä kansallisista eroista johtuva tosiasiallinen ja oikeudellinen tilanne aiheuttaa joissain tapauksissa kilpailun vääristymistä [unionissa] toimivien luotonantajien välillä ja synnyttää esteitä sisämarkkinoiden toiminnalle silloin, kun jäsenvaltiot ovat hyväksyneet erilaisia pakottavia säännöksiä, jotka ovat tiukempia kuin direktiivissä 87/102/ETY säädetyt. Tämä rajoittaa kuluttajien mahdollisuutta hyödyntää suoraan vähitellen kasvavaa rajatylittävien luottojen tarjontaa. Näillä vääristymillä ja rajoituksilla voi puolestaan olla vaikutuksia tavaroiden ja palveluiden kysyntään.

--

(6) Perustamissopimuksen mukaisesti sisämarkkinat käsittävät alueen, jolla ei ole sisäisiä rajoja ja jolla tavaroiden ja palvelujen vapaa liikkuvuus ja sijoittautumisvapaus taataan. Avoimempien ja tehokkaampien luottomarkkinoiden kehittyminen alueella, jolla ei ole sisäisiä rajoja, on erittäin tärkeää, jotta voidaan edistää rajat ylittävän toiminnan kehittämistä.

(7) Kulutusluottoja koskevien toimivien sisämarkkinoiden syntymisen helpottamiseksi on tarpeen säätää yhdenmukaistetut yhteisön puitteet useilla keskeisillä aloilla. Koska kulutusluottojen markkinat kehittyvät jatkuvasti ja Euroopan kansalaisten liikkuvuus lisääntyy, kulutusluottoja koskevan nykyaikaisen lainsäädännön aikaansaamista edistäisi ennakoiva yhteisön lainsäädäntö, joka mukautuu tuleviin luottomuotoihin ja antaa jäsenvaltioille asianmukaisen joustovaran sen täytäntöönpanossa.

(8) On tärkeää, että markkinat tarjoaisivat riittävän tasoisen kuluttajansuojan kuluttajien luottamuksen varmistamiseksi. Näin luottotarjousten vapaa liikkuvuus pitäisi voida toteuttaa parhaalla mahdollisella tavalla sekä luoton tarjoajien että kysyjien kannalta, ottaen asianmukaisesti huomioon yksittäisten jäsenvaltioiden erityistilanteet.

(9) Täydellinen yhdenmukaistaminen on tarpeen, jotta varmistetaan, että [unionin] kaikki kuluttajat voivat käyttää hyväkseen etujensa korkeatasoista ja yhtäläistä suojaa ja jotta voidaan luoda aidot sisämarkkinat. Jäsenvaltioille ei tämän vuoksi olisi annettava mahdollisuutta pitää voimassa tai ottaa käyttöön kansallisia säännöksiä tässä direktiivissä vahvistettujen säännösten lisäksi. Tällaista rajoitusta olisi kuitenkin sovellettava ainoastaan silloin, kun kyse on tässä direktiivissä yhdenmukaistetuista säännöksistä. Jos tällaisia yhdenmukaistettuja säännöksiä ei ole, jäsenvaltioiden olisi vapaasti voitava pitää voimassa tai ottaa käyttöön kansallista lainsäädäntöä. --

--

2 Kulutusluottoja koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 22.12.1986 annettu neuvoston direktiivi 87/102/ETY (EYVL 1987, L 42, s. 48).

(19) Jotta kuluttaja voi tehdä päätöksensä täysin tietoisena kaikista tosiseikoista, hänen olisi saatava ennen luottosopimuksen tekemistä riittävät tiedot luottoehdoista ja luoton kustannuksista sekä velvollisuuksistaan; kuluttaja voi ottaa nämä tiedot mukaansa harkittaviksi. Jotta paras mahdollinen avoimuus ja tarjousten vertailtavuus voidaan varmistaa, näihin tietoihin olisi sisällyttävä erityisesti luoton todellinen vuosikorko, joka määritellään samalla tavalla kaikkialla [unionissa]. – –

– –

(31) Jotta kuluttaja voi tietää luottosopimuksen mukaiset oikeutensa ja velvollisuutensa, sopimuksessa olisi oltava selkeästi ja tiiviisti kaikki tarvittavat tiedot.”

5. Direktiivin 2008/48 1 artiklassa, jonka otsikko on ”Kohde”, säädetään seuraavaa:

”Tämän direktiivin tarkoituksena on kulutusluottosopimuksia koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten tiettyjen näkökohtien yhdenmukaistaminen.”

6. Saman direktiivin 3 artiklan, jonka otsikko on ”Määritelmät”, g alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

– –

g) ’kuluttajalle aiheutuvilla luoton kokonaiskustannuksilla’ kaikkia kustannuksia, mukaan luettuina korko, palkkiot, verot ja muunlaiset maksut, jotka kuluttajan on maksettava luottosopimuksen yhteydessä ja jotka ovat luotonantajan tiedossa, notaarikuluja lukuun ottamatta; näihin kustannuksiin kuuluvat myös luottosopimukseen liittyvien lisäpalveluiden kustannukset, erityisesti vakuutusmaksut, jos palvelusopimuksen tekeminen on pakollista luoton saamiseksi joko yleensä tai markkinoiduin ehdoin”.

7. Direktiivin 2008/48 5 artiklassa, jonka otsikko on ”Ennen sopimuksen tekoa annettavat tiedot”, säädetään seuraavaa:

”1. Luotonantajan ja luotonvälittäjän on hyvissä ajoin ennen kuin luottosopimus tai tarjous sitoo kuluttajaa annettava kuluttajalle luotonantajan tarjoamien sekä mahdollisten kuluttajan ilmoittamien mieltymysten ja tietojen pohjalta eri tarjousten vertailemiseen tarvittavat tiedot, jotta tämä voi tehdä perustellun päätöksen luottosopimuksen tekemisestä. Tällaiset kirjalliset tai muulla pysyvällä välineellä olevat tiedot on toimitettava liitteessä II olevan ’Vakiomuotoiset eurooppalaiset kulutusluottotiedot’ -lomakkeen avulla. Luotonantajan katsotaan täyttäneen tässä kohdassa ja direktiivin 2002/65/EY^[3] 3 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetyt tiedonantovaatimukset, jos hän on toimittanut ’Vakiomuotoiset eurooppalaiset kulutusluottotiedot’ -lomakkeen.

Kyseisissä tiedoissa on mainittava seuraavat seikat:

- a) luottotyyppi;
- b) luotonantajan henkilöllisyys ja käyntiosoite sekä tapauksen mukaan sopimuksen tekoon osallistuneen luotonvälittäjän henkilöllisyys ja käyntiosoite;
- c) luoton kokonaismäärä ja nostoa koskevat ehdot;

³ Kuluttajille tarkoitettujen rahoituspalvelujen etämyynnistä ja neuvoston direktiivin 90/619/ETY sekä direktiivien 97/7/EY ja 98/27/EY muuttamisesta 23.9.2002 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/65/EY (EYVL 2002, L 271, s. 16).

- d) luottosopimuksen kesto;
- e) tavara tai palvelu ja sen käteishinta, jos on kyse tietyn tavaran tai palvelun maksun lykkäyksenä myönnettävästä luotosta ja liitännäisestä luottosopimuksesta;
- f) lainakorko, lainakoron soveltamista koskevat ehdot ja, mikäli se käytettävissä, alkuperäiseen lainakorkoon sovellettava indeksi tai viitekorko sekä lainakoron muuttumiseen liittyvät kaudet, ehdot ja menettely. – –
- g) todellinen vuosikorko ja kuluttajan maksettavaksi tuleva kokonaismäärä – –

– –

Kaikki lisätiedot, jotka luotonantaja mahdollisesti antaa kuluttajalle, on annettava erillisessä asiakirjassa, joka voidaan liittää 'Vakiomuotoiset eurooppalaiset kulutusluottotiedot' -lomakkeeseen.

– –

4. Kuluttajalle on toimitettava pyynnöstä 'Vakiomuotoiset eurooppalaiset kulutusluottotiedot' -lomakkeen lisäksi maksutta luottosopimusluonnos. – –

– –

6. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että luotonantajat ja tapauksen mukaan luotonvälittäjät antavat kuluttajalle riittävät selvitykset, jotta kuluttaja kykenee arvioimaan, soveltuuko tarjottu luottosopimus hänen tarpeisiinsa ja taloudelliseen tilanteeseensa, tarvittaessa selittämällä 1 kohdan mukaiset ennen sopimuksen tekoa annettavat tiedot, tarjottujen tuotteiden olennaiset ominaisuudet ja niiden mahdolliset erityiset vaikutukset kuluttajaan, sekä myös kuluttajan suoritettavaksi tulevien maksujen laiminlyönnin seuraamukset. – –”

8. Saman direktiivin 10 artiklan, jonka otsikko on ”Luottosopimuksissa mainittavat tiedot”, 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Luottosopimukset on laadittava kirjallisina tai muulla pysyvällä tavalla.

Kaikkien sopimuspuolten on saatava yksi kappale luottosopimuksesta. Tämä artikla ei vaikuta sellaisiin kansallisiin sääntöihin, jotka koskevat luottosopimusten tekemisen pätevyyttä ja jotka ovat [unionin] oikeuden mukaisia.

2. Luottosopimuksessa on mainittava selkeästi ja tiiviisti:

- a) luottotyyppi;
- b) osapuolten henkilöllisyys ja käyntiosoite sekä tapauksen mukaan sopimuksen tekoon osallistuneen luotonvälittäjän henkilöllisyys ja käyntiosoite;
- c) luottosopimuksen kesto;
- d) luoton kokonaismäärä ja sen nostoa koskevat ehdot;
- e) tavara tai palvelu ja sen käteishinta, kun kyse on tietyn tavaran tai palvelun maksun lykkäyksenä myönnettävästä luotosta tai liitännäisestä luottosopimuksesta;

- f) lainakorko, koron soveltamista koskevat ehdot sekä, mikäli ne ovat käytettävissä, alkuperäiseen lainakorkoon sovellettava indeksi tai viitekorko sekä lainakoron muuttumiseen liittyvät kaudet, ehdot ja menettelyt ja, jos eri tilanteissa sovelletaan erilaisia lainakorkoja, edellä mainitut tiedot kaikista sovellettavista koroista;
- g) todellinen vuosikorko ja kuluttajan maksettavaksi tuleva kokonaismäärä laskettuina luottosopimuksen tekohetkellä; kaikki mainitun koron laskemiseen käytetyt oletukset on mainittava;

– –”

9. Direktiivin 2008/48 22 artiklan, jonka otsikko on ”Yhdenmukaistaminen ja direktiivin säännösten pakottavuus”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä olevien yhdenmukaistettujen säännösten osalta jäsenvaltiot eivät voi kansallisessa lainsäädännössään pitää voimassa tai ottaa käyttöön säännöksiä, jotka poikkeavat tässä direktiivissä annetuista.”

B Kansallinen oikeus

10. Siviililain ja tiettyjen muiden lakien muuttamisesta 7.7.2005 annetulla lailla (ustawa z dnia 7 lipca 2005 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz o zmianie niektórych innych ustaw; Dz. U. 2005, nro 157, järjestysnumero 1316) otettiin käyttöön 23.4.1964 annetussa laissa — Siviililaki (ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. — Kodeks cywilny; Dz. U. 2014, järjestysnumero 121, yhtenäistetty teksti), sellaisena kuin se on muutettuna (jäljempänä siviililaki), 359 §:n 2^o momentti. Kyseisessä säännöksessä määritetään oikeustoimeen perustuvan koron enimmäismäärä, joka on kaksinkertainen lakisääteinen vuosikorko. Tällä hetkellä tämä koron enimmäismäärä vastaa 10:tä prosenttia lainapääomasta.

11. Jotkin luotonantajat ovat kiertäneet tätä kansallista enimmäismäärää keinotekoisesti korottamalla perimiensä palkkioiden ja maksujen määrää. Reaktiona tähän kansalliset tuomioistuimet totesivat, että kun sopimusehdot, joissa määrätään näistä palkkioista tai kuluista, riitautettiin tai kun luotonantaja nosti tuomioistuimessa kanteen velan maksamiseksi, sen oli näin ollen näytettävä toteen koron lisäksi mahdollisesti perityn palkkion tai kustannuksen peruste. Jos tällaista perustetta ei ollut tai jos tarjotun pääoman vastikkeena oli maksettava tällaisia palkkioita tai kustannuksia, kansalliset tuomioistuimet katsoivat, että näillä palkkioilla tai kustannuksilla oli tarkoitus kiertää siviililain 359 §:n 2 momentin säännöksiä. Tämän seurauksena niiden määrää vähennettiin vastaamaan koron enimmäismäärää, joka voidaan periä siviililain 359 §:n 2 momentin nojalla. Kun palkkiot tai kustannukset olivat vastike muusta palvelusta kuin pääoman tarjoamisesta, tällaiset sopimusehdot voitiin tästä huolimatta todeta pätemättömiksi, mutta vain, jos ne olivat kohtuuttomia neuvoston direktiivin 93/13/ETY⁴ täytäntöön panevassa kansallisessa lainsäädännössä tarkoitettulla tavalla.

12. Vahvistaakseen luotonantajien perimien hintojen valvontaa Puolan lainsäätäjä otti käyttöön mekanismin, jossa määritettiin enimmäismäärä muille luoton kustannuksille kuin korkokuluille, kulutusluotoista 12.5.2011 annetun lain (ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim; Dz. U. 2011, nro 126, järjestysnumero 715) (jäljempänä kulutusluottolaki), 5 §:n 6a momentilla ja 36a §:llä.

⁴ Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annettu direktiivi (EYVL 1993, L 95, s. 29).

13. Kulutusluottolain 5 §:n 6, 6a, 7 ja 8 momentissa määritellään useita käsitteitä, joihin kyseisessä laissa viitataan. Mainituissa säännöksissä, sellaisina kuin kansallinen tuomioistuin on niihin viitannut, säädetään seuraavaa:

- ”6) luoton kokonaiskustannukset – kaikki kustannukset, jotka kuluttaja on luottosopimuksen johdosta velvollinen maksamaan, erityisesti
- a) korot, maksut, palkkiot, verot ja katteet, jos ne ovat luotonantajan tiedossa, ja
 - b) lisäpalveluiden kustannukset, erityisesti vakuutusmaksut, jos ne ovat välttämättömiä luoton saamiseksi joko yleensä tai markkinoiduin ehdoin – lukuun ottamatta kuluttajalle koituneita notaarimaksuja;
- 6a) muut luottokustannukset kuin korkokulut – kaikki kuluttajalle kulutusluottosopimuksesta aiheutuvat kustannukset lukuun ottamatta korkokuluja;
- 7) luoton kokonaismäärä – enimmäisrahamäärä, jonka luotonantaja antaa kuluttajan käyttöön luottosopimuksen mukaisesti, lukuun ottamatta luottokustannuksia, tai jos kyseessä on sopimus, jossa ei ole määritelty tällaista enimmäismäärää, kokonaisrahamäärä, jonka luotonantaja antaa kuluttajan käyttöön luottosopimuksen mukaisesti, lukuun ottamatta luottokustannuksia;
- 8) kuluttajan maksettavaksi tuleva kokonaismäärä – luoton kokonaiskustannusten ja luoton kokonaismäärän yhteismäärä”.

14. Kulutusluottolain 13 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Luotonantaja tai luotonvälittäjä on velvollinen antamaan kuluttajalle seuraavat tiedot pysyväällä välineellä ja riittävän ajoissa, jotta kuluttajan on mahdollista tutustua niihin:

– –

- 5) luoton kokonaiskustannukset;
- 6) luoton takaisinmaksuaika ja -tapa;
- 7) kuluttajan maksettavaksi tuleva kokonaismäärä;

– –

- 10) tiedot mahdollisista muista kuluttajalle kulutusluottosopimuksen perusteella aiheutuvista kustannuksista, erityisesti koroista, palkkioista, katteista ja maksuista, mukaan lukien tilinhoitomaksut yhdestä tai useammasta tilistä, jolle kirjataan sekä maksu- että luotonnostotapahtumat, sekä sellaisen maksuvälineen käyttömaksut, jota käytetään sekä maksujen suorittamiseen että luoton nostamiseen, ja lisäpalveluiden kustannukset, erityisesti vakuutusmaksut, jos ne ovat luotonantajan tiedossa, sekä ehdot, joiden mukaisesti näitä maksuja voidaan muuttaa;

- 11) tiedot mahdollisista pakollisista notaarimaksuista;

– –”

15. Kulutusluottolain 30 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Kulutusluottosopimuksessa on mainittava seuraavat seikat, ellei 31–33 §:stä muuta johdu:

– –

2) luottotyyppi, – –

4) luoton kokonaismäärä;

5) luoton nostamisen aikataulu ja tapa;

6) luottokorko, – –

7) todellinen vuosikorko ja kuluttajan maksettavaksi tuleva kokonaismäärä kulutusluottosopimuksen tekohetkellä laskettuna sekä kaikki kokonaismäärän laskemiseen käytetyt oletukset;

8) luoton takaisinmaksun periaatteet ja aikataulu, – –

9) luettelo korkojen ja kaikkien muiden luottokustannusten maksuaikataulusta ja periaatteista, jos luotonantaja tai luotonvälittäjä myöntää lyhennysvapaata;

10) tiedot mahdollisista muista kuluttajalle kulutusluottosopimuksen perusteella aiheutuvista kustannuksista, erityisesti maksuista, mukaan lukien tilinhoitomaksut yhdestä tai useammasta tilistä, jolle kirjataan sekä maksu- että luotonnostotapahtumat, sekä sellaisen maksuvälineen käyttömaksut, jota käytetään sekä maksujen suorittamiseen että luoton nostamiseen, palkkioista, katteista ja kaikkien lisäpalveluiden kustannuksista, erityisesti vakuutusmaksuista, jos ne ovat luotonantajan tiedossa, sekä ehdot, joiden mukaisesti näitä maksuja voidaan muuttaa;

– –”

16. Kulutusluottolain 36a §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Muiden luottokustannusten kuin korkokulujen enimmäismäärän laskemiseen käytetään seuraavaa kaavaa:

$$MPKK \geq (K \times 25 \%) + (K \times N/R \times 30 \%)$$

jossa yksittäiset symbolit merkitsevät seuraavaa:

MPKK –muiden luottokustannusten kuin korkokulujen enimmäismäärä

K – luoton kokonaismäärä

n – luoton takaisinmaksuaika vuorokausina

R – vuorokausien määrä vuodessa.

2. Muut luottokustannukset kuin korkokulut eivät voi koko laina-ajalta olla korkeammat kuin luoton kokonaismäärä.

3. Jos kulutusluottosopimukseen perustuvat muut luottokustannukset kuin korkokulut ylittävät 1 kohdassa määritellyllä tavalla lasketun enimmäismäärän tai luoton kokonaismäärän, ylimenevää osaa ei tarvitse maksaa.”

17. Kulutusluottolain 45 §:n 1 momentissa säädetään koron ja muiden luottokustannusten menettämisestä seuraamuksena 36a §:n noudattamatta jättämisestä. Saman lain 47 §:n mukaan sopimusehdoilla ei voida sulkea pois tai rajoittaa kuluttajan oikeuksia.

II Pääasiat ja ennakkoratkaisukysymykset

18. Ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa vireillä olevat kaksi asiaa, jotka se yhdisti 8.11.2018 antamallaan määräyksellä, koskevat XO:n tekemistä kahdesta erillisestä luottosopimuksesta johtuvia maksuvaateita.

19. Ensimmäinen asia koskee Mikrokasan ja XO:n 21.12.2016 tekemää käteisluottosopimusta, jonka nojalla XO:lle annettiin luottoa 4 000 Puolan złoty (PLN) (noin 940 euroa). Sopimuksen – josta sopimuspuolet eivät neuvotelleet – perusteella XO sitoutui maksamaan luotosta 600 PLN (noin 139 euroa) järjestelymaksuna, 3 400 PLN (noin 790 euroa) hallinnointimaksuna sekä seitsemän prosentin vuosikoron, jonka määrä luottoaikana oli yhteensä 371,87 PLN (noin 86 euroa).

20. Käteisluottosopimuksen mukaan ”kuluttajan maksettavaksi tuleva kokonaismäärä” – joka on sopimuksen mukaan ”koko rahasumma, jonka luotonantaja antaa käyttöönsä, sekä kaikki luottoon liittyvät kustannukset, jotka olette velvollinen maksamaan luottosopimuksen perusteella” – oli 8 371,87 PLN (n. 1 946 euroa). Käteisluottosopimuksessa myös mainitaan, että ”muut luottokustannukset kuin korkokulut” olivat 4 000 PLN (noin 929 euroa).

21. Kantaja selittää, että muut luottokustannukset kuin korkokulut määritettiin luotonantajille koituvien kustannusten alarajan mukaan ja näin ollen nämä maksut olivat väistämättä pienempiä kuin luotonantajille tosiasiallisesti aiheutuvat kustannukset. Se myös viittasi puolalaisten tuomioistuinten oikeuskäytäntöön, jonka mukaan muiden luottokustannusten kuin korkokulujen kohtuuttomuuden arvioiminen ei ole sallittua, jos ne eivät ylitä muille luottokustannuksille kuin korkokuluille säädettyä enimmäismäärää.

22. Koska XO ei maksanut Mikrokasalle sopimuksen mukaisia maksuja, Mikrokasa nosti 30.6.2017 XO:ta vastaan Sąd Rejonowy Lublin Zachód w Lubliniessa (Lublinin läntinen piirioikeus, Puola) kanteen, jossa se vaati XO:n velvoittamista maksamaan 8184,53 PLN luotosta, jota XO ei ollut maksanut takaisin.

23. Sąd Rejonowy Lublin Zachód w Lublinie totesi 10.10.2017 antamassaan ratkaisussa, ettei maksamiseen velvoittamiselle ollut perusteita, ja siirsi kyseisen asian tuomioistuimeen, joka on toimivaltainen kuluttaja-asioissa, eli ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen.

24. Toinen asia koskee IPF Polska sp. z o.o:n, jonka kotipaikka on Varsova (jäljempänä luotonantaja), ja XO:n 21.11.2016 tekemää luottosopimusta, josta sopimuspuolet eivät myöskään neuvotelleet ja jonka perusteella luotonantaja myönsi XO:lle käteisluottona 3 000 PLN (noin 698 euroa).

25. Tämän luottosopimuksen perusteella XO:n oli maksettava 2 048 PLN:n (noin 484 euron) maksu ja 10 prosentin vuosikorkoa eli luottoajalta yhteensä 248,41 PLN (noin 57 euroa).

26. Tässä toisessa asiassa kantajana oleva Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty (jäljempänä Revenue) hankki vastaajaan kohdistuvan saatavan luotonantajalta saatavan luovutusopimuksen perusteella. Vastaja maksoi kantajalle pienen osan luottosopimukseen perustuvasta saatavasta.

27. Revenue haki 27.10.2017 XO:ta vastaan Sąd Rejonowy Lublin Zachód w Lubliniessa maksamismääräystä 5196,68 PLN:n (noin 1 208 euron) osalta.

28. Sąd Rejonowy Lublin Zachód w Lublinie antoi 29.11.2017 vaaditun määrän suuruisen maksamismääräyksen. Kuluttaja riitautti maksamismääräyksen, ja toinen asia siirrettiin ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen.

29. XO väitti lähinnä, että siviililain 359 §:n 2¹ momentissa annettava suoja on riittämätön ja että käsite ”muut luottokustannukset kuin korkokulut”, jota kyseisessä säännöksessä käytetään niiden enimmäismaksujen laskemisessa, joita voidaan periä, ei heijasta tosiasiallisia luottokustannuksia.

30. Tältä osin kansallinen tuomioistuin toteaa, että molemmissa tapauksissa muut luottokustannukset kuin korkokulut eivät ylitä kulutusluottolain 36a §:ssä sallittua enimmäismäärää. Kansallinen tuomioistuin on kuitenkin epävarma kulutusluottolain 36a §:n yhteensopivuudesta unionin oikeuden kanssa siltä osin kuin direktiivissä 2008/48 ei mainita käsitettä ”muut luottokustannukset kuin korkokulut”. Vaikka kulutusluottolain 36a §:llä onkin muita tavoitteita kuin tietojen antaminen kuluttajille, tämän uuden kustannusten ryhmän käyttöönotto voi olla ristiriidassa direktiivin kuluttajansuojaa koskevan tavoitteen kanssa, koska kulutusluottolain 36a §:ssä ei etenkään säädetä velvoitteesta antaa kuluttajille tietoja muista luottokustannuksista kuin korkokuluista myös silloin, jos ne eivät ylitä kyseisessä säännöksessä määritettyä enimmäismäärää.

31. Lisäksi kansallinen tuomioistuin tiedustelee, kuuluvatko eri sopimusehdot, joissa määritetään muut luottokustannukset kuin korkokulut, direktiivin 93/13 soveltamisalaan ja kuuluvatko ne kyseisen direktiivin 1 artiklan 2 kohdassa säädetyn poikkeuksen piiriin. Vaikka kulutusluottolain 36a §:ssä määritetään muille luottokustannuksille kuin korkokuluille enimmäismäärä, joka voidaan periä, siinä ei nimittäin määritetä niiden muiden luottokustannusten kuin korkokulujen täsmällistä määrää, joita voidaan periä. Näin ollen herää kysymys, voidaanko hintaehtojen, jotka ovat kyseisen säännöksen mukaisia, katsoa heijastavan pakottavia lakeja tai asetuksia direktiivin 93/13 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla.

32. Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

- ”1) Onko [direktiivin 2008/48] (sellaisena kuin se on muutettuna) ja erityisesti sen 3 artiklan g alakohdan, 10 artiklan 1 kohdan ja 22 artiklan 1 kohdan säännöksiä tulkittava siten, että ne ovat esteenä [kulutusluottolain] 36a §:ssä esitetyn lakisääteisen laskentakaavan mukaisesti määriteltujen sellaisten kiinteämääräisten kustannusten, jotka eivät ole korkokuluja, erottamiselle edellä mainitussa direktiivissä määritellyistä kuluttajalle aiheutuvista luoton kokonaiskustannuksista siten, että kuluttajalta pystytään piilottamaan luotosta elinkeinonharjoittajalle aiheutuvat sellaiset todelliset kulut, jotka eivät ole korkokuluja?
- 2) Onko [direktiivin 93/13] (sellaisena kuin se on muutettuna) ja erityisesti sen 1 artiklan 2 kohdan, 6 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan 1 kohdan säännöksiä tulkittava siten, että ne ovat esteenä kulutusluoton ehtojen tarkastelulle kyseisen direktiivin 3 artiklassa kuvattujen edellytysten kannalta siltä osin kuin on kyse sellaisista kustannuksista, jotka eivät ole korkokuluja ja joiden määrittämisestä säädetään [kulutusluottolain] 36a §:ssä?”

III Asian tarkastelu

33. Kuten unionin tuomioistuin on pyytänyt, tarkastelen tässä ratkaisuehdotuksessa ainoastaan ensimmäistä ennakkoratkaisukysymystä.

A Alustavat huomautukset

34. Aluksi on syytä huomauttaa, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämät epäilyt koskevat kulutusluottolain 36a §:ään sisältyvää viittausta käsitteeseen ”muut luottokustannukset kuin korkokulut”. Koska direktiivissä 2008/48 ei mainita tätä tai mitään vastaavaa käsitettä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on epävarma siitä, voidaanko kansallisessa lainsäädännössä viitata tähän käsitteeseen ja olisiko luottosopimuksissa mainittava tai yksinkertaisesti voidaanko niissä mainita näiden kustannusten määrä. Ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen yhteydessä nousee siten esille kaksi erillistä seikkaa.

35. Ensimmäinen koskee sen määrittämistä, onko direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohta, luettuna yhdessä 22 artiklan 1 kohdan kanssa, esteenä sille, että kulutusluottolain 36a §:n kaltaisessa kansallisessa säännöksessä viitataan sen soveltamisen osalta käsitteeseen, jota ei sisälly direktiiviin 2008/48, kuten ”muut luottokustannukset kuin korkokulut”.

36. Toinen koskee sen selvittämistä, ovatko nämä unionin säännökset esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan luottosopimukseen voi sisältyä kuluttajille annettavissa tiedoissa muita kuin direktiivissä säädettyjä tietoja, kuten ”muut luottokustannukset kuin korkokulut”.

37. Tutkin seuraavaksi näitä kahta seikkaa vuorotellen.

38. Tältä osin vaikuttaa siltä, että kaikki ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ensimmäisessä kysymyksessään mainitsemat säännökset – nimittäin direktiivin 2008/48 3 artiklan g alakohta, 10 artiklan 1 kohta ja 22 artiklan 1 kohta – eivät ole merkityksellisiä käsiteltävän asian kannalta.

39. Kun tarkastellaan 3 artiklan g alakohtaa, vaikka siinä määritellään käsite ”kuluttajalle aiheutuvat luoton kokonaiskustannukset”, unionin tuomioistuimen asiakirja-aineistosta ei ilmene, että viittaus näihin kokonaiskustannuksiin tai niiden laskeminen riitautettaisiin kummankaan käsiteltävässä asiassa riidanalaisen sopimuksen osalta.

40. Kun tarkastellaan direktiivin 2008/48 10 artiklan 1 kohtaa, sen sanamuodosta ilmenee, että kyseinen säännös koskee tapaa, jolla luottosopimukset on laadittava. Tämä säännös ei siten vaikuta myöskään liittyvän ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen. Direktiivin 2008/48 10 artiklan 1 kohdassa eittämättä täsmennetään, että kyseinen artikla ei vaikuta sellaisiin kansallisiin sääntöihin, jotka koskevat luottosopimusten tekemisen pätevyyttä ja jotka ovat unionin oikeuden mukaisia. Koska tällaisella ilmauksella pyritään selventämään muiden 10 artiklan säännösten soveltamisalaa, 10 artiklan 1 kohtaa ei kuitenkaan voida tulkita itsenäisesti.

41. Tässä tilanteessa voidaan huomauttaa, että direktiivin 2008/48 10 artiklan asian kannalta merkityksellinen kohta ei ole itse asiassa 1 kohta vaan pikemminkin 2 kohta, jossa määritellään tiedot, jotka luottosopimuksessa on mainittava.

42. Hyödyllisen vastauksen antamiseksi ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle katson, että esitetty kysymys koskee ensinnäkin sitä, onko direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohtaa, luettuna yhdessä 22 artiklan 1 kohdan kanssa, tulkittava siten, että se on esteenä sille, että kansallisessa lainsäädännössä viitataan muiden luottokustannusten kuin korkokulujen määrään, edellyttäen ettei tällaisessa lainsäädännössä vaadita luotonantajia mainitsemaan tätä määrää luottosopimuksissa, ja toiseksi sitä, voidaanko näiden säännösten mukaan kansallisessa lainsäädännössä sallia se, että luotonantajat mainitsevat tämän tiedon vapaaehtoisesti luottosopimuksessa.

B Voidaanko kansallisessa lainsäädännössä käyttää luottosopimusten yhteydessä käsitettä, josta ei säädetä direktiivissä 2008/48?

43. Direktiivin 2008/48 1 artiklassa säädetään, että direktiivillä yhdenmukaistetaan kulutusluottosopimuksia koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten tiettyjä näkökohtia.

44. Tältä osin direktiivin johdanto-osan yhdeksännessä perustelukappaleessa täsmennetään näiden näkökohtien osalta, että kansallisten lainsäädäntöjen täydellinen yhdenmukaistaminen on tarpeen, jotta varmistetaan, että unionin kaikki kuluttajat voivat käyttää hyväkseen etujensa korkeatasoista ja yhtäläistä suojaa ja jotta voidaan luoda aidot sisämarkkinat.

45. Direktiivin 2008/48 22 artiklan 1 kohdassa säädetäänkin, että direktiivissä olevien yhdenmukaistettujen säännösten osalta jäsenvaltiot eivät voi kansallisessa lainsäädännössään pitää voimassa tai ottaa käyttöön säännöksiä, jotka poikkeavat tässä direktiivissä annetuista.⁵

46. Tässä yhteydessä direktiivin 2008/48 10 artiklan, kuten sen otsikosta ilmenee, 2 kohdassa säädetään niiden tietojen yhdenmukaistamisesta, jotka luottosopimuksessa on mainittava. Kyseisessä säännöksessä ei mainita näiden tietojen joukossa muiden luottokustannusten kuin korkokulujen määrää.

47. Direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdassa velvoitetaan luotonantajat silti täsmentämään luotosta kuluttajan maksettavaksi tuleva kokonaismäärä. Viimeksi mainitulla käsitteellä tarkoitetaan 3 artiklan g alakohdan määritelmän mukaan ”kaikkia kustannuksia, mukaan luettuina korko, palkkiot, verot ja muunlaiset maksut, jotka kuluttajan on maksettava luottosopimuksen yhteydessä ja jotka ovat luotonantajan tiedossa, notaarikuluja lukuun ottamatta”. Koska unionin lainsäätäjä on kuitenkin vaatinut luotonantajia pelkästään mainitsemaan ainoastaan tämän kokonaismäärän – *eikä* sen muodostavia eri kustannuksia –, jäsenvaltiot eivät voi säätää kansallisessa lainsäädännössään vaihtoehtoisesta *velvoitteesta* riippumatta siitä, koskeeko tällainen tietojen antamista koskeva velvoite määrää, joka muodostaa osan direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitettusta luotosta maksettavaksi tulevasta kokonaismäärästä, vai ei.⁶ Näin ollen kansallinen lainsäädäntö ei voi olla direktiivin kanssa ristiriidassa, koska siinä ei säädetä velvollisuudesta ilmoittaa kuluttajille luoton muut kustannukset kuin korkokulut, siten kuin tämä käsite on määritelty kansallisessa lainsäädännössä.

48. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohta estää jäsenvaltioita käyttämästä tietoja, joita ei mainita kyseisessä direktiivissä, sellaisen säännöksen soveltamisessa, jossa ei aseteta tietojen antamista koskevia velvoitteita. Tämä on ratkaiseva ero, joka muodostaa nähdäkseni käsiteltävän asian ytimen. Kun unionin säädöksellä yhdenmukaistetaan jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten tiettyjä näkökohtia, tällainen yhdenmukaistaminen ei estä sellaisten kansallisten säännösten soveltamista, jotka jäävät säädöksen soveltamisalan ulkopuolelle, edellyttäen etteivät tällaiset säännökset itsessään estä unionin oikeuden soveltamista.

49. Esimerkiksi tuomiossa Assica ja Kraft Foods Italia⁷ unionin tuomioistuin katsoi, että vaikka neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2081/92⁸ säädetään yhtenäisestä ja tyhjentävästä maantieteellisten merkintöjen ja alkuperänimitysten suojasta, tämä tyhjentävyys ei ole esteenä sellaisen maantieteellisten alkuperämerkintöjen suojajärjestelmän soveltamiselle, joka ei kuulu asetuksen soveltamisalaan. Koska viimeksi mainitulla pyritään suojamaan merkintöjä ja nimityksiä, joita käytetään korostamaan tuotteen ominaisuuksien erityistä yhteyttä sen maantieteelliseen alkuperään, unionin tuomioistuin katsoi, että

5 Ks. tuomio 12.7.2012, SC Volksbank România (C-602/10, EU:C:2012:443, 38, 63 ja 64 kohta) ja tuomio 9.11.2016, Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842, 55 kohta).

6 Ks. analogisesti tuomio 9.11.2016, Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842, 58 ja 59 kohta) ja tuomio 5.9.2019, Pohotovost (C-331/18, EU:C:2019:665, 50 ja 51 kohta).

7 Tuomio 8.5.2014 (C-35/13, EU:C:2014:306).

8 Maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden maantieteellisten merkintöjen ja alkuperänimitysten suojasta 14.7.1992 annettu asetus (EYVL 1992, L 208, s. 1).

asetuksessa N:o 2081/92 säädetyn suojan tyhjentyvyys ei ole esteenä sellaiselle kansalliselle suojajärjestelmälle, jolla pyritään kieltämään harhaanjohtavien maantieteellisten merkintöjen käyttö, kunhan tämän järjestelmän soveltaminen ei edellytä, että asianomaisilla tuotteilla on tiettyjä ominaisuuksia.⁹

50. Samaan tapaan kuluttajansuojalainsäädännön alalla, mutta tällä kertaa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/29/EY¹⁰ yhteydessä, unionin tuomioistuin katsoi tuomiossa Kirschstein,¹¹ että vaikka kyseisellä direktiivillä yhdenmukaistetaan täysin sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevat säännöt,¹² se ei estä sitä, että kansallisessa lainsäädännössä säädetään rikosoikeudellisesta seuraamuksesta henkilöille, jotka antavat tietyn oppiarvon ilman asianmukaista hyväksyntää. Koska mainitussa asiassa kyseessä olleella lainsäädännöllä ei ollut tarkoitus määrätä seuraamuksia tietyistä korkea-asteen koulutuksen alaan kuuluvien palvelujen myynnin edistämiseen tai markkinointiin liittyvistä menettelytavoista, vaan sen tarkoituksena oli pikemminkin määrittää, millä toimijalla on toimivalta tarjota palvelu, sääntelemättä suoraan menettelyjä, joita tämä toimija voi sen jälkeen toteuttaa voidakseen edistää tämän palvelun myyntiä tai menekkiä, unionin tuomioistuin katsoi, ettei kyseinen kansallinen lainsäädäntö kuulu direktiivillä 2005/29 yhdenmukaistettuun alaan.¹³

51. Nyt käsiteltävässä asiassa unionin tuomioistuimen asiakirja-aineistosta ilmenee – vaikka sen varmistaminen onkin kansallisen tuomioistuimen asia –, että kulutusluottolain 5 §:n 6a momenttiin sisältyvää muiden luottokustannusten kuin korkokulujen käsitettä käytetään ainoastaan saman lain 36a §:n soveltamisen tarkoituksiin.

52. Siltä osin kuin kansallisessa lainsäädännössä ei säädetä velvoitteesta antaa kuluttajalle tiedoksi muiden luottokustannusten kuin korkokulujen määrää, vaan siinä pyritään pikemminkin määrittämään näiden kustannusten enimmäismäärä, joka kuluttajalta voidaan periä – tulkinta, jonka Puolan hallitus vahvisti istunnossa –, kulutusluottolain 5 §:n 6a momenttiin ja 36a §:ään sisältyvä viittaus tähän määrään ei kuulu direktiivillä 2004/29 toteutetun täyden yhdenmukaistamisen alaan.

53. Kansallisen tuomioistuimen mukaan kulutusluottolain 36a § voi tästä huolimatta olla direktiivin 2008/48 vastainen, koska siinä säädetyn muiden luottokustannusten kuin korkokulujen enimmäismäärän, joka kuluttajilta voidaan periä, laskentamenetelmä ei kuvasta luotonantajalle aiheutuneita todellisia luottokustannuksia.

54. On kuitenkin tärkeää korostaa, että sen enempää direktiivillä 2008/48 kuin millään muullakaan unionin välineellä¹⁴ ei yhdenmukaisteta luottosopimusten kustannuksia tai sen puoleen niiden maksujen enimmäismäärää, joita kuluttajilta voidaan periä. Tästä näin ollen seuraa, että jäsenvaltiot voivat lähtökohtaisesti käyttää kansallisia säännöksiä säännelläkseen hintoja kulutusluottomarkkinoilla, vaikka ne turvautuvat tätä varten käsitteisiin, jotka eivät kuvasta luotonantajalle aiheutuneita todellisia luottokustannuksia, edellyttäen että nämä säännökset eivät vaikuta unionin oikeudella yhdenmukaistettuihin aloihin.

⁹ Tuomio 8.5.2014, Assica ja Kraft Foods Italia (C-35/13, EU:C:2014:306, 28–30 kohta).

¹⁰ Sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla ja neuvoston direktiivin 84/450/ETY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 97/7/EY, 98/27/EY ja 2002/65/EY sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2006/2004 muuttamisesta 11.5.2005 annettu direktiivi (sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskeva direktiivi) (EUVL 2005, L 149, s. 22).

¹¹ Tuomio 4.7.2019 (C-393/17, EU:C:2019:563).

¹² Ks. tästä kysymyksestä tuomio 26.10.2016, Canal Digital Danmark (C-611/14, EU:C:2016:800, 26 kohta).

¹³ Tuomio 4.7.2019, Kirschstein (C-393/17, EU:C:2019:563, 37–49 kohta).

¹⁴ Siltä osin kuin on kyse direktiivistä 93/13, sen 4 artiklan 2 kohdassa säädetään nimenomaisesti, että sopimusehtojen kohtuuttoman luonteen arviointi ei saa koskea hinnan tai korvauksen asianmukaisuutta suhteessa vastineena toimitettaviin palveluihin ja tavariin, jos ehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi. Näin ollen sopimusehto, jossa määrätään kiinteän palkkion maksamisesta, ei kuulu direktiivissä 93/13 säädetyn kohtuuttomien sopimusehtojen valvonnan piiriin – jos se on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi –, paitsi jos se riitautetaan muusta syystä kuin sen määrän perusteella.

55. Kansallinen tuomioistuin tiedusteleo myös kulutusluottolain 36a §:n yhteensopivuudesta direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdan kanssa sen vuoksi, ettei luotonantajia velvoiteta mainitsemaan luottosopimuksissa muiden luottokustannusten kuin korkokulujen määrää, vaikka tällainen tieto voisi olla tärkeä kuluttajille.

56. Tältä osin riittää, kun palautetaan mieleen, ettei direktiivissä 2008/48 mainita muiden luottokustannusten kuin korkokulujen määrää niissä tiedoissa, jotka luottosopimuksessa on mainittava. Koska kyseisellä direktiivillä toteutettu yhdenmukaistaminen on täydellistä, kansallisen lainsäädännön pätevyyttä ei voida kyseenalaistaa sen perusteella, ettei tällaista tietoa ole mainittu.¹⁵

57. Tässä yhteydessä en jätä huomiotta sitä, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin vaikuttaa epäsuorasti kyseenalaistavan 10 artiklan 2 kohdalla toteutetun täydellisen yhdenmukaistamisen pätevyyden, koska tämä artikla saattaa vaikuttaa olevan ristiriidassa direktiivin 2008/48 tarkoituksena olevan kuluttajansuojan korkean tason takaamisen kanssa.¹⁶ Voidaan kuitenkin huomauttaa, että – kuten komissio tähdensi istunnossa – vaikka tämä nimenomainen tavoite on luonnollisesti erittäin tärkeä, se ei suinkaan ole ainoa kyseisen direktiivin tavoite. Direktiivin 2008/48 johdanto-osan kolmannelta seitsemänteen perustelukappaleesta näet ilmenee, että direktiivillä pyritään ensisijaisesti vähentämään edelleen olemassa olevia kansallisia eroja ja kilpailun vääristymistä luotonantajien välillä, mikä voidaan saavuttaa ainoastaan yhdenmukaistamalla täydellisesti tiedot, jotka luottosopimuksessa on mainittava.

58. Toiseksi voitaisiin myös huomauttaa, että sillä, että kuluttajille annetaan liikaa tietoja, voi itse asiassa olla kielteisiä vaikutuksia. Direktiivissä 2008/48 säädetään jo, että kansallisessa lainsäädännössä luotonantajien on edellytettävä mainitsevan kulutusluottosopimuksissa sellaisia tietoja kuin luoton kokonaismäärä,¹⁷ todellinen vuosikorko¹⁸ tai kuluttajan maksettavaksi tuleva kokonaismäärä,¹⁹ joten unionin lainsäätäjät on perustellusti voinut katsoa, että tällaiset tiedot ovat riittäviä antamaan kuluttajille mahdollisuuden arvioida luottosopimustensa mahdollisesti merkittäviä taloudellisia vaikutuksia ja ettei ollut tarpeen velvoittaa luotonantajia mainitsemaan luottosopimuksessa myös maksettavaksi tulevien muiden luottokustannusten kuin korkokulujen määrää. Vaikka jotkut epäilemättä saattavat toivoa, että asia olisi toisin, tämä oli joka tapauksessa poliittinen valinta, joka unionin lainsäätäjän oli tehtävä.

59. Näiden näkökohtien voidaan mielestäni katsoa oikeuttavan sen päätelmän, että direktiivi 2008/48 estää jäsenvaltioita asettamasta kansallisessa lainsäädännössään luotonantajille *muuta* tietojen antamista koskevia *velvoitteita* kuin ne, joista säädetään nimenomaisesti 10 artiklan 2 kohdassa.

60. Joka tapauksessa käsiteltävässä asiassa unionin tuomioistuimen asiakirja-aineistosta ilmenee, ettei kulutusluottolain 5 §:n 6a momentissa sen enempää kuin 36a §:ssäkään edellytetä, että muiden luottokustannusten kuin korkokulujen määrä mainitaan luottosopimuksessa, minkä varmistaminen on tietysti kansallisten tuomioistuinten asia. Jos tämä tulkinta on kuitenkin oikea, kyseisissä säännöksissä pelkästään viitataan tämän kaltaisiin kustannuksiin *yksinomaan hintavalvontamekanismin soveltamiseksi näihin kustannuksiin*.

¹⁵ Mahdollisuudesta velvoittaa luotonantaja antamaan tällainen tieto itse sopimuksen ulkopuolella on syytä huomauttaa, että ennen sopimuksen tekoa annettavista tiedoista säädetään direktiivin 2008/48 5 artiklassa, jossa ei mainita muita luottokustannuksia kuin korkokuluja niissä tiedoissa, jotka luotonantajille on annettava. On totta, että direktiivin 2008/48 5 artiklan 6 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on tarvittaessa varmistettava, että luotonantajat antavat kuluttajalle riittävät selvitykset, jotta kuluttaja kykenee arvioimaan, soveltuuko tarjottu luottosopimus hänen tarpeisiinsa ja taloudelliseen tilanteeseensa. Katson kuitenkin, että kun otetaan huomioon tällä direktiivillä tavoiteltava täydellinen yhdenmukaistaminen, kyseinen säännös on ymmärrettävä siten, että jäsenvaltiot eivät voi määrätä seuraamusta luotonantajalle siitä, ettei se ole antanut yhtä tiettyä tietoa, mutta että niiden on määrättävä sille seuraamus, kun kaikkien annettujen tietojen *kokonaisvaltaisen* arvioinnin päätteeksi ilmenee, että nämä tiedot eivät olleet asianmukaisia tai riittäviä.

¹⁶ Ks. tältä osin tuomio 6.6.2019, Schyns (C-58/18, EU:C:2019:467, 28 kohta) ja tuomio 11.9.2019, Lexitor (C-383/18, EU:C:2019:702, 29 kohta).

¹⁷ Ks. direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdan d alakohta.

¹⁸ Ks. direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdan g alakohta. Tämän tiedon tärkeydestä ks. esim. tuomio 20.9.2018, Danko ja Danková (C-448/17, EU:C:2018:745, 64 kohta).

¹⁹ Ks. direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdan g alakohta.

61. Katson näin ollen, että nämä kansalliset säännökset eivät ole direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdan vastaisia, koska ne eivät kuulu direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdalla täydellisesti yhdenmukaistettujen kulutusluottosopimuksia koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten alaan.

C Voiko luotonantaja vapaaehtoisesti mainita maksettavaksi tulevien muiden luottokustannusten kuin korkokulujen määrän?

62. Sikäli kuin kyse on vaihtoehdosta, että luotonantaja mainitsee vapaaehtoisesti luottosopimuksessa maksettavaksi tulevien muiden luottokustannusten kuin korkokulujen määrän, on syytä huomauttaa – kuten direktiivin 2008/48 johdanto-osan kolmannesta yhdeksänteen perustelukappaleessa selvennetään –, että direktiivillä pyritään sekä yhtäältä poistamaan erilaisten kansallisten kuluttajasuojatoimien soveltamiseen liittyvää kilpailun vääristymistä että toisaalta varmistamaan kuluttajien etujen korkeatasoinen suoja. Kumpikaan näistä tavoitteista ei edellytä, että luotonantajia kielletään lisäämästä luottosopimuksiin muita tietoja.

63. Etenkin kilpailun vääristymisen poistamista koskevasta tavoitteesta on syytä huomauttaa, että tällaista vääristymistä voi esiintyä ainoastaan siinä määrin kuin kansallisessa kuluttajansuojalainsäädännössä asetetaan erillisiä velvoitteita, joista ei säädetä direktiivissä 2008/48. Jos kuitenkin sovelletaan suhteellisuusperiaatetta – jonka mukaan millään unionin toimella ei voida ylittää sitä, mikä on tarpeen sen tavoitteiden saavuttamiseksi –, ²⁰ direktiivi 2008/48 ei estä luotonantajia antamasta vapaaehtoisesti muita tietoja kuluttajille.

64. Tämä ratkaisu voi vaikuttaa itsestään selvältä, mutta epäilykset ovat voineet johtua siitä, että yhtäältä kyseisessä säännöksessä mainitut tiedot käsittävät kaikki lähtökohtaisesti sopimuksen tekemiseksi tarvittavat tiedot. Toisaalta direktiivin 2008/48 5 artiklan 1 kohdan, joka koskee tietoja, jotka on annettava ennen kuin luottosopimus tai tarjous sitoo kuluttajaa, kolmannessa alakohdassa mainitaan nimenomaisesti, että kun luotonantaja antaa kuluttajalle lisätietoja toisessa alakohdassa mainittujen tietojen lisäksi, nämä lisätiedot on annettava erillisessä asiakirjassa.

65. Siitä, että 10 artiklan 2 kohdassa viitataan kaikkiin sopimuksen osatekijöihin, ei voida vielä päätellä, että unionin lainsäätäjän aikomuksena oli rajata luottosopimuksen ehdot koskemaan pelkästään näitä osatekijöitä.

66. Katson myös, että sitä, ettei direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohtaan sisälly 5 artiklan 1 kohdan kolmatta alakohtaa vastaavaa säännöstä, ei pitäisi tulkita siten, että tämä estää luotonantajia mainitsemasta luottosopimuksissa muita tietoja kuin ne, jotka kyseisessä säännöksessä mainitaan.

67. Vaikka sekä 5 artiklan 1 kohdalla että 10 artiklan 2 kohdalla edistetään direktiivin 2008/48 yleisen tavoitteen eli kuluttajille tiedottamisen toteutumista, näissä säännöksissä asetettujen tietojen antamista koskevien velvoitteiden tehtävä on kuitenkin hieman erilainen.

68. Direktiivin 2008/48 5 artiklalla yhdenmukaistetaan tiedot, jotka kuluttajille on annettava ennen sopimuksen tekoa kattavassa asiakirjassa. Kuten direktiivin 2008/48 johdanto-osan 19 perustelukappaleessa todetaan, tiedot, jotka tässä vaiheessa on annettava, ovat niitä, joilla kyseisen perustelukappaleen mukaan voidaan varmistaa paras mahdollinen avoimuus ja tarjousten vertailtavuus.

²⁰ Ks. direktiivin 2008/48 johdanto-osan 46 perustelukappale.

69. Jotta tällainen vertailu on tehokasta, annettavat tiedot on yhdenmukaistettava. Tämä puolestaan tarkoittaa, että vertailtavien tekijöiden on rajoituttava niihin, joita unionin lainsäätäjä on pitänyt merkityksellisinä. Kuten Office of Fair Tradingin (jäljempänä OFT)²¹ - joka vastasi kuluttajien etujen suojelemisesta koko Yhdistyneessä kuningaskunnassa ennen kuin se suljettiin 1.4.2014 - tekemässä empiirisessä tutkimuksessa korostettiin, "monet ihmiset eivät lue sopimuksia kokonaan ja keskittyvät sen sijaan pääkohtiin, kuten hintaan".²² Kun sopimus koostuu useasta asiakirjasta, kuluttajat "usein jättävät lukematta jonkin asiakirjan ja päättävät lukea sen, jota pitävät kaikkein tärkeimpänä".²³

70. Vaikka tämä tutkimus tehtiin direktiivin 2008/48 antamisen jälkeen, kokemus osoittaa, että nämä tulokset ovat tuskin yllättäviä. Vakimuotoisissa luottosopimuksissa tavallisesti esiintyvä tylsä jaarittelu ei todennäköisesti saa pulssia kohoamaan muilla kuin pelottomien ja omistautuneiden sopimusoikeuteen erikoistuneiden lakimiesten pienellä vähemmistöllä. Tutkimus kuitenkin osoittaa, miksi unionin lainsäätäjä olisi mielestäni voinut perustellusti päättää direktiivin 2008/48 5 artiklan 1 kohdan vaatimusten yhteydessä, että tiedot, joita pidetään olennaisina, olisi annettava yhdessä kattavassa asiakirjassa, nimittäin "Vakimuotoiset eurooppalaiset kulutusluottotiedot" -lomakkeessa, kun taas muut tiedot on annettava erillisellä lehdellä.²⁴

71. Direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdalla on hieman erilainen tavoite, koska kuluttajan odotetaan vertaavan eri tarjouksia ja valitsevan niistä itselleen edullisimman 5 artiklassa mainittujen tietojen perusteella. Kuten direktiivin 2008/48 johdanto-osan 31 perustelukappaleesta ilmenee, 10 artiklan 2 kohdan nimenomaisena tavoitteena on mahdollistaa se, että kuluttaja voi tietää luottosopimuksen mukaiset nykyiset ja tulevat oikeutensa ja velvollisuutensa *selkeästi ja tiiviisti*. Tällainen tavoite ei estä luotonantajia mainitsemasta samassa asiakirjassa muita kuin 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja tietoja, pikemminkin päinvastoin.²⁵

72. Lisäksi, koska missä tahansa sopimusehdossa voidaan katsoa annettavan tietoja muodossa tai toisessa,²⁶ direktiivin 2008/48 10 artiklan tulkitseminen siten, että siinä määritellään tyhjentävästi tiedot, jotka sopimuksessa voidaan mainita, tarkoittaisi käytännössä sitä, että direktiivillä 2008/48 tosiasiaa yhdenmukaistetaan itse luottosopimuksen sisältö olosuhteissa, joissa kyseisessä direktiivissä ei lainkaan viitata tällaiseen yhdenmukaistamiseen. Direktiivin 2008/48 1 artiklasta kuitenkin ilmenee selvästi, että direktiivillä säännellään ainoastaan kulutusluottosopimuksia koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten tiettyjä näkökohtia.

21 Ks. UK Office of Fair Trading, *Consumer contracts*, helmikuu 2011, s. 1–116.

22 Ibidem, ks. "Key findings", s. 17. Tässä tutkimuksessa 35 prosenttia haastatelluista mainitsi, että he lukivat vain sopimuksen keskeiset kohdat, 30 prosenttia silmäili sopimuksen nopeasti läpi ja 10 prosenttia ei lukenut sopimusta lainkaan. Ks. 2.23 kohta, s. 27. Yksi selityksistä oli se, että sopimus oli liian pitkä, sisälsi liikaa ammattisanastoa tai että kuluttajien mielestä heillä ei ole tarpeeksi aikaa lukea sitä. Toinen vastaajien esittämä syy oli se, että he katsovat saavansa suojaa lainsäädännössä ja ettei sopimusta ollut siksi tarpeen lukea yksityiskohtaisesti. Ks. 2.26–2.29 kohta, s. 28 ja 29. Kokemus viittaa siihen, että kuluttajat lukevat sopimuksensa yksityiskohtaisesti, kun ongelmia syntyy. Tämä viittaa siihen, että vaikka tietojen antaminen kuluttajille on tärkeää, se ei suinkaan riitä takaamaan tehokasta kuluttajansuojaa. On nähdäkseni tarpeen, että sopimusehdot, jotka poikkeavat liian merkittävästi niistä, jotka kohtuullisen valistunut kuluttaja odottaisi löytävänsä sopimuksesta, kun otetaan huomioon kansallinen lainsäädäntö, jota sovellettaisiin, ellei kyseistä sopimusta olisi tehty, todetaan täytäntöönpanokelvottomiksi. Ks. vastaavasti tuomio 14.3.2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, 68 kohta) ja tuomio 16.1.2014, Constructora Principado (C-226/12, EU:C:2014:10, 21–23 kohta).

23 Ibidem, liite E, s. 31, 3.18 kohta. Ks. tästä aiheesta myös Euroopan komissio, Erityiseurobarometri 342, "Consumer empowerment", huhtikuu 2011, s. 28. Kyseisen tutkimuksen mukaan 60 prosenttia haastatelluista ei lukenut palvelusopimuksen ehtoja kokonaisuudessaan. Yli puolet (57 prosenttia) heistä esitti syyksi sen, että sopimus oli liian pitkä tai että sen lukemiseen meni liikaa aikaa.

24 Tästä kysymyksestä ks. Tanskan kilpailu- ja kuluttajaviranomainen, "Consumers benefit from a standardised front page to loan offers", *Competitive Markets and Consumer Welfare*, nro 23, joulukuu 2018, s. 1–5, saatavilla internetosoitteessa <https://www.en.kfst.dk/publikationer/kfst-english/2018/20181219-consumers-benefit-from-a-standardised-front-page-to-loan-offers/>.

25 Tämä selittää sen, miksi direktiivin 2008/48 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista tiedoista poiketen sen 10 artiklan 2 kohdassa säädettyjä tietoja ei tarvitse mainita yhdessä asiakirjassa, edellyttäen että käytetyt eri asiakirjat muodostavat yhden sopimuksen ja sisältävät selviä ja täsmällisiä viittauksia toisiinsa. Ks. tuomio 9.11.2016, Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842, 33 ja 34 kohta).

26 Kaikilla sopimusehdoilla ei kuitenkaan perusteta oikeuksia tai velvoitteita, koska osa voi olla puhtaasti informatiivisia, kuten ehdot, joissa palautetaan mieleen oikeusjärjestyksen perusteita koskevien sääntöjen olemassaolo tai toistetaan niitä sanasta sanaan.

73. Kaikista näistä näkökohdista seuraa, että direktiivissä 2008/48 ei mielestäni edellytetä, että kansallisessa lainsäädännössä kielletään luotonantajia sisällyttämästä tietoihin, jotka kulutusluottosopimuksessa on mainittava, muita tietoja, kuten muiden luottokustannusten kuin korkokulujen enimmäismäärän.

74. Koska direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdassa kuitenkin täsmennetään, että jokainen tieto, johon kyseisessä säännöksessä viitataan, on mainittava selkeästi ja tiiviisti, tällaisia mahdollisia lisätietoja ei voida lisätä, jos – kuten komissio korosti istunnossa – tällaisten tietojen lisääminen saattaisi hämärtää 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja tietoja tai aiheuttaa niitä koskevan sekaannusvaaran.²⁷

75. Kaiken edellä esitetyn perusteella katson, että direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohtaa, luettuna yhdessä 22 artiklan 1 kohdan kanssa, olisin tulkittava siten, että se ei ole esteenä sille, että kansallisessa lainsäädännössä viitataan maksettavaksi tulevien muiden luottokustannusten kuin korkokulujen määrään, edellyttäen että tällaisessa lainsäädännössä ei *edellytetä* luotonantajien mainitsevan näitä määriä luottosopimuksissa. Käänteisesti luotonantajat voivat tietysti vapaaehtoisesti antaa nämä lisätiedot, edellyttäen että tällaisten lisätietojen, yhdistettyinä kaikkiin muihin annettaviin lisätietoihin, vaikutuksena ei ole se, että 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja tietoja ei enää mainita selkeästi ja tiiviisti.

Ratkaisuehdotus

76. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskichin esittämään ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen seuraavasti:

Kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta 23.4.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/48/EY 10 artiklan 2 kohtaa, luettuna yhdessä 22 artiklan 1 kohdan kanssa, on tulkittava siten, että se ei ole esteenä sille, että kansallisessa lainsäädännössä viitataan maksettavaksi tulevien muiden luottokustannusten kuin korkokulujen määrään, edellyttäen että tällaisessa lainsäädännössä ei *edellytetä* luotonantajien mainitsevan näitä määriä luottosopimuksissa. Käänteisesti luotonantajat voivat tietysti vapaaehtoisesti antaa nämä lisätiedot, edellyttäen että tällaisten lisätietojen, yhdistettyinä kaikkiin muihin annettaviin lisätietoihin, vaikutuksena ei ole se, että 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja tietoja ei enää mainita selkeästi ja tiiviisti.

²⁷ Tältä osin, toisin kuin Puolan hallitus väitti kirjallisissa huomautuksissaan, se, että lisätiedot eivät koske jotakin direktiivin 2008/48 10 artiklan 2 kohdassa mainituista tiedoista, ei riitä sulkemaan pois muiden tietojen selkeyden ja tiiviyyden vaarantumista. Muut tekijät, kuten lisättyjen tietojen määrä, niiden laajuus tai tapa, jolla ne esitetään suhteessa muihin tekijöihin, on otettava huomioon sen varmistamiseksi, että 10 artiklan 2 kohdassa mainittujen tietojen selkeys ja tiiviys ei vaarannu.